

Till
Gävle kommun
Samhällsbyggnad Gävle
801 84 GÄVLE

Yttrande: detaljplan för Engesberg, dnr:12BMN58

Efter det att Norrlandets Byalag beretts tillfälle att lämna synpunkter på förslaget till detaljplan för Engesberg vill Byalaget anföra följande.

Sammanfattning

Byalaget avstyrker planerna på att bebygga området med bostäder. Engesbergs fritidsområde är i sin nuvarande form en attraktiv miljö såväl för kommunens invånare som för besökande. Starka skäl talar emot att bebygga området och argumenten för att exploatera området är svaga eller obefintliga. Nedan anges de viktigaste skälen mot en exploatering och därmed för att detaljplanen inte ska antas.

- En exploatering med bostäder innebär oundvikligen att allmänhetens tillträde till området i betydande grad begränsas.
- Såväl kulturmiljön som naturmiljön blir lidande i sådan grad av den föreslagna detaljplanen att det inte är godtagbart.
- Att bygga permanentbostäder enligt förslaget inom camping- och fritidsområdet kommer med största sannolikhet innebära att campingen inte kan utvecklas och att den sannolikt kommer att stängas på lite längre sikt.
- Planerna för campingen och friluftsområdet bör utarbetas först och därefter kan ställning tas till om det är lämpligt med bostadsbebyggelse inom området.

- De kraftiga protesterna mot tanken på en exploatering av fritidsområdet har inte beaktats eller ens redovisats i planförslaget.
- Miljöbalken 7 kap. om strandskydd är tillämplig för att skydda Engesbergs fritidsområde mot nyetablering av bostadsbebyggelse.
- Miljöbalken 3 kap. 6§ är också tillämplig och lyder:
”Mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter eller i närheten av tätorter skall särskilt beaktas. Områden som är av riksintresse för naturvärden, kulturmiljövärden eller friluftslivet skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket.”

Allmänt

Någon motsvarighet till Engesbergsområdet finns inte i närheten av Gävle. Inom området finns camping, bad, café, kulturscen och det utnyttjas också flitigt för fritidsaktiviteter av olika slag. Många strövar i naturen eller har picknick och grillar vid stranden. Campingen är välbesökt och populär. Den vänder sig i hög grad till personer med låg budget, som uppskattar enkelheten vid Engesbergs camping. En betydande andel av gästerna tältar.

Området fungerar alltså utmärkt till rekreation för kommuninnevånare och för turister.

Detaljplaneförslagets syfte

Skälen som åberopas för att bygga bostäder inom ett fungerande fritidsområde bör vara mycket övertygande. Den viktigaste punkten i detta förslag borde därför ha varit en saklig redogörelse för dessa.

I föreliggande detaljplaneförslag anges inga skäl för att bostadsbebyggelsen bör ske just inom fritidsområdet. Alternativa placeringar av byggnationen tycks inte ha undersökts.

Under rubriken planens syfte och huvuddrag anges att det i Engesberg länge har funnits en efterfrågan på att uppföra ett seniorboende i anslutning till den gamla gården. I Engesberg finns inte och har inte funnits någon efterfrågan på ett seniorboende, däremot finns det numera ett intresse från människor som bor på annat håll att bygga i Engesberg. Det är dock inte någon önskan som funnits länge. Det primära intresset för den här gruppen har varit att få bygga på en

attraktiv tomt på Norrlandet. När andra, av gruppen mer önskvärda områden inte visat sig möjliga att exploatera har nu intresset riktats mot Engesberg.

Så vitt vi kan se är det endast i detta sammanhang som en hänvisning till seniorboende görs. I övrigt innehåller planförslaget ingen begränsning till typen av byggnation.

Planprocessen

Detaljplaneförslaget har föregåtts av ett förslag till översiktsplan, som innebar att trettio nya bostäder skulle byggas i Engesbergs fritidsområde. Förslaget väckte kraftiga protester från allmänheten och två kommunala nämnder motsatte sig förslaget. Campingföreningen samlade in tusentals namnunderskrifter mot förslaget till översiktsplan. Gissningsvis kom en betydande andel från långväga campinggäster. Ett stort antal medborgare lämnade in egna yttrande i protest mot planförslaget. Byalaget avstyrkte i ett utförligt motiverat yttrande förslaget. Likaså gjorde Läns museet vars yttrande delvis finns citerat nedan.

Trots detta beslutade kommunen att anta förslaget till översiktsplan samt har gått vidare genom det här aktuella detaljplaneförslaget, som inte preciserar men förmodligen kommer att innebära mer än dubbelt så många bostäder.

Att på nytt mobilisera med samma kraft mot ett mer omfattande förslag är naturligtvis inte så lockande. Det känns sannolikt meningslöst att försöka och konstigt att samma fråga kommer upp igen trots protesterna. Dessutom är det så att såväl campingföreningen som de kulturella aktiviteterna håller stängt för vintern och möjligheten att mobilisera medlemmar och allmänhet därmed är kraftigt reducerad.

Det är inte godtagbart att försöka trötta ut den majoritet av medborgare som är emot förslaget genom att ignorera deras protester.

Kulturmiljö

Norrlandet är av riksintresse för kulturmiljövården. Inom planområdet är såväl byggnader som tomt och park samt angränsande skogsmark bedömd som kulturhistoriskt värdefull.

Planförslaget försöker ge sken av att kulturmiljön inte skulle påverkas kraftigt negativt av den planerade bebyggelsen. Det framgår väldigt klart av illustrationerna i planförslaget att så blir fallet.

Byalaget vill här citera Läns museets yttrande över förslaget till översiktsplan (2010-08-03, dnr. 08KS195-502):

”När det gäller området kring Engesberg anser läns museet fortfarande att ny bostadsbebyggelse här är olämpligt. Solviksvägen är ett av få områden på

Norrlandet där det tidiga 1900-talets landskap kan upplevas på plats. Sommarvillorna som vänder sig mot vattnet är bland de bäst bevarade och skogen som tidigare tog vid ovanför sommarvillabebyggelsen längs hela kusten finns ännu kvar. Ny bostadsbebyggelse inom området skulle därför för alltid utplåna platsens karaktär. Utöver sommarvillorna har även den övriga bebyggelsen höga kulturmiljövärden. Därför anser läns museet att Engesbergsområdet i stället bör tas tillvara som en resurs för besöksnäringen.”

Bättre än så kan saken knappast uttryckas och det är anmärkningsvärt att kommunen väljer att ignorera sakkunskapens bedömning.

I planförslaget anges i texten under rubriken ”Område 3” (planförslaget är inte paginerat vilket försvårar hänvisningar) ”Ny byggnad/-er ska gestaltas på ett modernt sätt med traditionella stildrag och återhållet uttryck som underordnar sig Engesbergs gård.” Återigen framgår tydligt, såväl av illustrationerna som av byggnadernas storlek, att det är fel att ange att de kan underordna sig Engesbergs gård.

Illustrationen längst ned på samma sida med undertexten ”Gatuperspektiv från...” visar också tydligt att kulturmiljön helt kommer att förstöras genom exploateringen.

Under rubriken ”Statbild/landskapsbild” anges att landskapsbilden kommer att påverkas endast i mindre omfattning ”eftersom det handlar om en komplettering av det befintliga bebyggelsemönstret.” Detta är helt enkelt en oriktig beskrivning. Det är helt uppenbart att landskapsbilden kommer att totalt förändras genom den omfattande byggnation som föreslås.

Under rubriken ”God byggd miljö” anges som ett kommunalt mål att byggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en lokalt och globalt god miljö. I planförslaget dras slutsatsen att en exploatering av fritidsområdet uppfyller målet eftersom ”kulturmiljön kring Engesbergs gård skyddas och värdefulla landskapselement undantas från exploatering”. Detta är nonsens och det måste författarna rimligen vara medvetna om. För det första har målet om en hälsosam livsmiljö inget med kulturmiljön att göra som anges i planförslaget. Vidare kan det rimligen inte bli en bättre miljö av att ett område exploateras än av att det inte gör det.

Fritidsområde

Märkligt lite sägs i planförslaget om att det rör sig om en kraftig exploatering av ett allmänt populärt fritidsområde som används för både rekreation och friluftsliv. Långt bak i planförslaget under rubriken ”Rekreation och friluftsliv” anges att ”Exploateringen kommer i huvudsak att ske i anslutning till befintlig bebyggelse.” Detta är missvisande. Visserligen finns en mycket begränsad bebyggelse inom fritidsområdet, men den används för att området ska kunna nyttjas som fritidsområdet och den är till sin omfattning helt underordnad. Att

privatisera befintliga byggnader samt i stor omfattning bygga nya bostäder inom området kan inte annat än hämma eller helt förhindra användandet av området för rekreation.

Vidare anges att det intill planområdet finns andra sammanhängande naturområden, sannolikt med den underförstådda meningen att allmänheten kan söka sig till dessa istället. Återigen blir frågan varför man ska exploatera ett fungerande fritidsområde och hoppas att allmänheten ska söka sig till andra områden istället.

Under rubriken ”Jämlikhet” anges att det är fråga om bostäder i ett läge med stort bilbehov och att bostäderna främst är ämnade för medborgare med god ekonomi. Detta leder Byalaget till slutsatsen att de boende inom området kommer att ha minst 60-70 bilar. I planförslaget beräknas det bli 0,5 – 1 bil per hushåll, men det anser Byalaget vara alltför optimistiskt. Många hushåll kommer att bestå av två eller flera yrkesarbetande personer, vilka har behov av egen bil. Till detta kommer den här personkategoriens ytterligare fordon i form av snöskotrar och liknande. Uppenbarligen är även denna dimension av exploateringen svärförenlig med bevarandet av fritidsområdet och campingen.

Här kan man också reflektera över frågan varför kommunen anser det så angeläget att bebygga området med bostäder för medborgare med god ekonomi att det berättigar att beröva många vanliga gävlebor och besökande campare möjligheten att fortsätta nyttja fritidsområdet. På den frågan har Byalaget inget svar, men utan ett sådant bör planförslaget under inga förhållanden antas.

Naturmiljö

Att området är värdefullt som fritidsområdet hänger samman med dess naturvärden. I planförslaget anges under rubriken ”Natur” följande: ”Mot Ryssängen och ned mot Solviksvägen finns ett skogsparti med äldre tallar och lövträd med vissa naturvärden och mycket stort värde för landskapsbilden och områdets värde som rekreations- och friluftsområde.” Bedömningen följs sedan inte upp utan det är just det här området som kommer att förstöras genom den planerade exploateringen.

Byalaget vill här citera från sitt yttrande över förslaget till översiktplan (2010-07-28, dnr. 08KS195-355):

”Området kring Engesberg utgör dessutom ett särskilt intressant landskap, där landskapets struktur inte bör förändras. De historiska spåren är särskilt starka och relationen mellan bebyggelse och obebyggda områden, såväl odlade som parkliknande och mer vilda är mycket bevarandevärd. Området är utpekad som särskilt värdefullt naturområde i planförslaget (N.25). Även av dessa skäl är det orimligt att bebygga området.

Slutsatsen blir att området för campingen inte ska minskas, utan att det tvärtom bör finnas beredskap för att utöka det.”

Strandskydd- Miljöbalken

Inom området gäller utökat strandskydd. Det förslås upphävas genom planen med hänvisning till att det finns särskilda skäl i och med att området närmast strandlinjen är väl avskilt genom befintlig väg och bebyggelse. Det är fullständigt fel att det skulle finnas särskilda skäl att göra undantag från strandskyddet.

I Miljöbalken 7.kap utläser Byalaget tvärtom att det föreligger synnerliga skäl att inte göra undantag. Skäl som nämns i förarbetena för att inte göra undantag från strandskyddet är att områden har betydelse för friluftsliv och naturskydd, vilka båda har stark relevans i det här fallet.

Etablering av kollektiv bostadsbebyggelse inom planområdet kommer att konkurrera med sedan länge etablerade verksamheter. De stora byggnationer, som planeras kommer att synas från sjön och förstöra områdets karaktär som Läns museet skriver. Det är alltså inte tillräckligt som anges i planbeskrivningen att området närmast strandlinjen är väl avskilt genom befintlig väg och bebyggelse.

Besöksnäring och lokala arbetstillfällen

Enighet har tidigare förelegat om det angelägna i att inom Norrlandet, och för den delen inom kommunen som helhet, satsa på besöksnäringen bl.a. för att skapa lokala arbetstillfällen. Planförslaget går emot denna ambition genom att den planerade byggnationen förstör en väl fungerande enhet för rekreation som utnyttjas av många kommuninvånare och besökare till kommunen.

Vatten och avlopp

Byalaget vill erinra om att det inom planområdet finns ett fungerande VA-system, med både vintervatten och sommarvattenledningar med ett eget reningsverk byggt i samband med att gällande detaljplan antogs 1998. Anläggningen har konstruerats för att betjäna campingen och fritidsaktiviteterna inom planområdet.

I planförslaget anges att den nya byggnationen ska anslutas till det nya allmänna VA-nätet. Om det befintliga systemet ska behållas för att betjäna andra delar än den nya byggnationen innebär det en teknisk svårighet att samordna ledningsdragningarna för de båda systemen. Om det gamla systemet ska utgraveras innebär det en kostnad för att återställa naturen.

Båthamn i Engesbergsviken

Detaljplanen för Engesbergsviken innefattar en båthamn mellan trålarkajen och badet. Byalaget hävdade vid nu gällande detaljplan från 1998 att en större småbåtshamn borde anläggas på denna plats. Vi lever i en föränderlig värld. ”Båt och badliv” var då ett begrepp för sommar och sol. I dag diskuteras lämpligheten innan en anläggning för småbåtar anläggs i anslutning till en allmän badplats.

Antalet småbåtar med plats i Engesbergsviken har ökat på senare år och ytterligare båtplatser kan vara svårt att förena med en önskad ökad satsning på camping, friluftsliv och bad i området. Inte minst gäller det den popularitet som strandremsan fått för stadsbor som vill grilla och ha picknick.

Norrlandets Byalag

Lars Berglund